LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2020. gada 16. jūlijā

lietā Nr. 2020-05-01

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Sanita Osipova, Aldis Laviņš, Gunārs Kusiņš, Daiga Rezevska, Jānis Neimanis un Artūrs Kučs,

pēc Rīgas apgabaltiesas pieteikuma,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 9. punktu, kā arī 19.[1] un 28.[1] pantu,

rakstveida procesā 2020. gada 18. jūnijā tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Civilprocesa likuma 37. panta pirmās daļas, ciktāl tā neparedz par apelācijas sūdzību iemaksātās valsts nodevas atmaksāšanu gadījumā, kad tiek atteikts pieņemt apelācijas sūdzību, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam”.

Konstatējošā daļa

1. Civilprocesa likuma 37. panta pirmā daļa (turpmāk arī – apstrīdētā norma) noteic gadījumus, kad samaksātā valsts nodeva atmaksājama pilnīgi vai daļēji, un tie ir šādi:

1) ja iemaksāta lielāka nodeva, nekā to nosaka likums;

2) ja tiesa atsakās pieņemt pieteikumu;

3) ja izbeidz lietā tiesvedību uz tā pamata, ka lietas izskatīšana nav pakļauta tiesai;

4) ja prasību atstāj bez izskatīšanas uz tā pamata, ka ieinteresētā persona, kas griezusies tiesā, nav ievērojusi attiecīgajai lietu kategorijai noteikto lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtību, vai pieteikumu iesniegusi civilprocesuāli rīcībnespējīga persona;

5) ja tiesa apstiprinājusi izlīgumu, – 50 procentu apmērā no iemaksātās valsts nodevas tiesvedībai attiecīgās instances tiesā;

6) ja tiesa saskaņā ar šā likuma 440.[8] panta septīto daļu atsakās ierosināt apelācijas tiesvedību, – 50 procentu apmērā no iemaksātās valsts nodevas;

7) ja tiesvedības izbeigšanas pamats ir prasītāja atteikšanās no prasības, jo ir panākta mediācijas vienošanās, kuru apliecina mediatora izsniegts rakstveida apliecinājums par mediācijas rezultātu, – 50 procentu apmērā no iemaksātās valsts nodevas.

Apstrīdētā norma šādā redakcijā bija spēkā arī pieteikuma iesniegšanas brīdī.

2. Rīgas apgabaltiesas (turpmāk arī – Pieteikuma iesniedzēja) izskatīšanā ir civillieta, kas ierosināta pēc personas blakus sūdzības par pirmās instances tiesas tiesneša lēmumu, ar kuru atteikta par apelācijas sūdzības iesniegšanu samaksātās valsts nodevas – 4025,48 *euro* – atmaksāšana. Valsts nodevas atmaksāšanas nepieciešamību persona pamatojusi ar Civilprocesa likuma 37. panta pirmās daļas 2. punktu, atbilstoši kuram samaksātā valsts nodeva pilnīgi vai daļēji atmaksājama tādā gadījumā, ja tiesa atsakās pieņemt pieteikumu.

Pirmās instances tiesas tiesnesis lēmis, ka par apelācijas sūdzību samaksātā valsts nodeva nav atmaksājama, jo konkrētais gadījums neatbilst nevienam no Civilprocesa likuma 37. panta pirmajā daļā norādītajiem gadījumiem. Izskatāmajā lietā Civilprocesa likuma 37. panta pirmās daļas

2. punkts neesot piemērojams, jo šī tiesību norma esot attiecināma tikai uz pieteikumu. Tāpat tiesnesis atzinis, ka izskatāmajā lietā nav piemērojams minētā panta 6. punkts, jo šī tiesību norma esot attiecināma uz izsmeļoši uzskaitītām atsevišķu kategoriju lietām.

Personas blakus sūdzībā pausts uzskats, ka lēmuma pieņemšanā tiesnesim esot bijis jāvadās pēc vispārējiem tiesību principiem un jēgas, attiecinot Civilprocesa likuma 37. panta pirmās daļas 2. punktu uz Civilprocesa likuma 416. panta piektajā daļā noregulētajām attiecībām. Lēmums par atteikšanos pieņemt apelācijas sūdzību pēc vispārējiem tiesību principiem un jēgas neatšķiroties no lēmuma par atteikšanos pieņemt prasības pieteikumu, jo kā vienā, tā arī otrā gadījumā attiecīgais dokuments netiekot pieņemts izskatīšanai pēc būtības un tiekot atdots atpakaļ tā iesniedzējam.

Pieteikuma iesniedzēja, izskatot iesniegto blakus sūdzību, nolēmusi apturēt tiesvedību izskatāmajā lietā un vērsusies Satversmes tiesā ar pieteikumu, kurā lūgusi izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Civilprocesa likuma 37. panta pirmā daļa, ciktāl tā neparedz par apelācijas sūdzību samaksātās valsts nodevas atmaksāšanu tādā gadījumā, ja sūdzība netiek pieņemta, varētu būt pretrunā ar Satversmes 91. panta pirmajā teikumā nostiprināto vienlīdzības principu. Neesot apstrīdams tas, ka Civilprocesa likuma 37. panta pirmajā daļā, kur norādīti gadījumi, kad valsts nodeva atmaksājama pilnīgi vai daļēji, nav ietverts konkrētais gadījums, proti – atteikšanās pieņemt apelācijas sūdzību tādēļ, ka procesuālais dokuments neatbilst tam izvirzītajām formālajām prasībām. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka konkrētajā gadījumā būtu jārīkojas līdzīgi, kā tas paredzēts Civilprocesa likuma 37. panta pirmās daļas 2. punktā, proti, samaksātā valsts nodeva jāatmaksā pilnīgi vai daļēji, ja tiesa atsakās pieņemt pieteikumu. Pieteikuma iesniedzēja nerod pamatu analoģijas piemērošanai, jo apstrīdētajā normā likumdevējs ir izsmeļoši uzskaitījis izņēmumus no vispārējā principa, ka valsts nodevu neatmaksā. Jautājums par to, vai apstrīdētajā normā izsmeļoši noteiktais gadījumu loks būtu papildināms vēl ar kādu gadījumu, nav

tiesas kompetencē, bet ir atkarīgs no likumdevēja politiskas izvēles. Noteiktie izņēmumi neesot interpretējami paplašināti un līdz ar to arī neesot piemērojami pēc analoģijas. Lai izdarītu secinājumu par pārsūdzētā pirmās instances tiesas lēmuma tiesiskumu, izšķiroša nozīme esot vērtējumam par apstrīdētās normas atbilstību Satversmei.

Pieteikuma iesniedzēja uzsver, ka konkrētajā gadījumā, vērtējot tiesību normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam vienlīdzības principam, ir jākonstatē ne tikai kopīgas pazīmes esība, bet arī tas, vai apstākļi, kādos atrodas salīdzināmās personu grupas, ir savstarpēji salīdzināmi. Vienojošā pazīme izskatāmajā lietā esot atteikums pieņemt tiesvedības ierosināšanas pamatā esošo procesuālo dokumentu. Līdz ar to vienādos un salīdzināmos apstākļos esot personas, kuras ceļ prasību, un personas, kuras iesniedz apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu un no kurām tiesvedības ierosināšanas pamatā esošo procesuālo dokumentu tiesa atsakās pieņemt.

Gadījumā, kad prasības pieteikums netiek pieņemts, likumdevējs esot paredzējis valsts nodevas atmaksu, savukārt gadījumā, kad tiesa atsakās pieņemt apelācijas sūdzību, atmaksa neesot paredzēta. Ja likumdevējs valsts nodevas atmaksu saistījis ar tiesas darbu, kas ieguldīts tiesvedības ierosināšanas pamatā esošā procesuālā dokumenta pieļaujamības izvērtēšanā, tad neesot saprotams, kādēļ tad, kad tiesa atsakās pieņemt pieteikumu, samaksātā valsts nodeva ir atmaksājama, bet tad, kad tiesa atsakās pieņemt apelācijas sūdzību, samaksātā valsts nodeva nav atmaksājama. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka prasības pieteikuma pieļaujamības izvērtēšanā tiesai ir jāiegulda pat lielāks darbs nekā tad, kad tā pārbauda apelācijas sūdzības atbilstību formālajām prasībām.

Tādējādi, pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, nav konstatējams, ka atšķirīgajai attieksmei pret salīdzināmos apstākļos esošām personu grupām būtu leģitīms mērķis. Par apelācijas sūdzības iesniegšanu samaksātās valsts nodevas neatmaksāšanu gadījumā, kad tiesa atsakās apelācijas sūdzību pieņemt, acīmredzami nevarot atzīt par saprātīgu un līdz ar to atbilstošu vienlīdzības principam.

Atcelt pārsūdzēto pirmās instances tiesas lēmumu tā prettiesiskuma dēļ Pieteikuma iesniedzējai būtu pamats vienīgi tad, ja apstrīdētā norma tiktu atzīta par spēkā neesošu un līdz ar to nepiemērojamu ar 2019. gada 3. septembri, proti, datumu, kad pieņemts pārsūdzētais lēmums par atteikšanos atmaksāt personai valsts nodevu. Tāpēc Pieteikuma iesniedzēja lūdz atzīt apstrīdēto normu attiecībā uz konkrēto personu par spēkā neesošu ar 2019. gada 3. septembri.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – **Saeima** – uzskata, ka Pieteikuma iesniedzējas norādītās personu grupas neatrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, un lūdz izbeigt tiesvedību izskatāmajā lietā.

Saeima uzskata, ka Pieteikuma iesniedzējas norādītās personu grupas īsteno savas procesuālās tiesības principiāli atšķirīgās un pēc būtības savstarpēji nesalīdzināmās civilprocesa stadijās. Tiesvedības ierosināšana civillietā pirmās instances tiesā un apelācijas tiesvedības ierosināšana esot principiāli atšķirīgi procesuālo tiesību institūti. Civillietas ierosināšana pirmās instances tiesā nozīmējot tās izskatīšanu obligātā civilprocesa stadijā, tas ir, līdz nolēmuma taisīšanai, savukārt apelācijas tiesvedība esot fakultatīva tiesāšanās stadija, kuras ierosināšana dodot pamatu izskatīt civillietu prasības pieteikuma pārsūdzētajā daļā un apjomā apelācijas instances tiesā. Proti, apelācijas tiesvedības mērķi esot nošķirami no civilprocesa mērķiem kopumā. Līdz ar to esot saskatāms pamatojums tam, kāpēc likumdevējs paredzējis dažādu procesuālo regulējumu attiecībā uz civillietas ierosināšanu pirmās instances tiesā un apelācijas tiesvedības ierosināšanu. Saeima uzskata, ka par apelācijas sūdzības iesniegšanu samaksātās valsts nodevas atmaksa ir uzskatāma par izņēmumu tikai atsevišķu kategoriju lietās un pamatā valsts nodevas atmaksa var tikt paredzēta tikai pirmās instances tiesā. Saeima uzsver, ka atšķirīgie apstākļi, kādos atrodas persona, kas ceļ prasību pirmās instances tiesā, un persona, kas iesniedz apelācijas sūdzību, izriet arī no nepieciešamības ievērot procesuālās ekonomijas un efektivitātes principus. Proti, tādējādi tiekot īstenota civilprocesuālā regulējuma preventīvā funkcija, proti, personu atturēšana no nepamatotu apelācijas sūdzību

iesniegšanas, kā arī lietas dalībnieku līdzdalība, daļēji atlīdzinot valstij izdevumus, kas nepieciešami tiesu darbības finansēšanai.

Tāpat Saeima uzsver: no Civilprocesa likuma izriet, ka persona, kas izvēlas aizstāvēt savas aizskartās tiesības tiesā, ir atbildīga par pienācīgu savu procesuālo tiesību izmantošanu. Proti, izvēloties realizēt kādas procesuālās tiesības civilprocesa ietvaros, ir jāievēro normatīvo aktu prasības. Lietas dalībnieka izvēle pieaicināt pārstāvi savu interešu pārstāvībai esot viena no šādām procesuālajām tiesībām. Civilprocesam esot raksturīgi tas, ka pārstāvis drīkst realizēt procesuālās tiesības vienīgi dotā uzdevuma ietvaros, nepārsniedzot viņam lietas dalībnieka uzticēto tiesību un pienākumu apjomu. Savukārt visas procesuālās darbības, kuras pārstāvis veic saskaņā ar viņam izdoto pilnvaru, esot saistošas pārstāvamajai personai. Lietas dalībniekiem esot jāapzinās visi riski un jārēķinās ar izraudzīto pārstāvju veikto procesuālo darbību saistošo spēku, tostarp arī gadījumā, kad apelācijas sūdzību atbildētāja vārdā ir parakstījusi un iesniegusi persona, kas nav pilnvarota pārsūdzēt spriedumu. Jebkādu izņēmumu paredzēšana šādiem gadījumiem būtu pretrunā ar Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu.

4. Pieaicinātā persona – **Tieslietu ministrija** – informē, ka izskatāmajā lietā vērtējamais jautājums tika apspriests ar tieslietu ministra rīkojumu izveidotajā darba grupā Civilprocesa likuma grozījumu izstrādei. Ministrija paudusi uzskatu, ka arī tajā gadījumā, kad tiesa atsakās pieņemt apelācijas sūdzību, samaksātā valsts nodeva būtu jāatmaksā līdzīgi kā gadījumā, kad tiesa atsakās pieņemt prasības pieteikumu. Valsts nodeva pēc būtības tiekot maksāta par noteiktas procesuālas darbības veikšanu, taču gadījumā, kad tiesa atsakās pieņemt apelācijas sūdzību, jo tā neatbilst formālajām prasībām, attiecīga procesuāla darbība netiekot veikta, proti, sūdzība netiekot izskatīta pēc būtības. Līdz ar to neesot saskatāms valsts nodevas neatmaksāšanas pamats. Tieslietu ministrija vērš uzmanību uz to, ka konkrētajā situācijā apelācijas tiesvedība netika ierosināta tādēļ, ka apelācijas sūdzībai nebija pievienots dokuments, kas apliecina personas pārstāvja tiesības pārsūdzēt spriedumu. Ja šāda situācija tiek

konstatēta kasācijas sūdzības iesniegšanas brīdī, drošības naudas atmaksa esot paredzēta. Neesot saskatāms pamats tam, kāpēc līdzīgā situācijā, kad tiesa atsakās pieņemt apelācijas sūdzību, valsts nodevas atmaksa nav paredzēta.

Ņemot vērā minēto, darba grupa esot izstrādājusi priekšlikumus grozījumiem Civilprocesa likuma 37. pantā, paredzot, ka arī tādā gadījumā, ja tiesa atsakās pieņemt apelācijas sūdzību, valsts nodeva ir atmaksājama. Tieslietu ministrija informējusi, ka iesniegs Saeimas Juridiskajai komisijai šādu priekšlikumu likumam „Grozījumi Civilprocesa likumā" (Nr. 554/Lp13): „Papildināt 37. panta pirmās daļas 2. punktu pēc vārda „pieteikumu" ar vārdiem „un apelācijas sūdzību".

5. Pieaicinātā persona – **Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija** – uzskata, ka Pieteikuma iesniedzējas secinājums, ka apstrīdētā norma nedod personai tiesības atprasīt par apelācijas sūdzības iesniegšanu samaksāto valsts nodevu gadījumā, kad uz Civilprocesa likuma 416. panta piektās daļas pamata pieņemts lēmums par atteikšanos pieņemt apelācijas sūdzību, nav viennozīmīgs.

Apstrīdētā norma nosakot, ka valsts nodeva ir atmaksājama, ja tiesa atsakās pieņemt pieteikumu. Pēc Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas ieskata, jēdziens „pieteikums" Civilprocesa likuma 37. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē aptver visus Civilprocesa likuma 34. pantā minētos gadījumus. Proti, ar jēdzienu „pieteikums" esot jāsaprot ne vien prasības pieteikums, bet arī pieteikums par prasības nodrošināšanu un pierādījumu nodrošināšanu, pieteikums sevišķās tiesāšanās kārtības lietās, sūdzības saistībā ar tiesu izpildītāju un notāru lēmumiem un arī apelācijas sūdzība. Civilprocesa likuma 37. panta pirmās daļas 2. punkta mērķis, pēc Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas ieskata, ir atdot personai atpakaļ tās samaksāto valsts nodevu, ja tiesvedības process nav uzsākts, jo tiesa konstatējusi neatbilstību formālajām prasībām un tādēļ atteikusies pieteikumu pieņemt.

Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija uzsver, ka valsts nodevas kontekstā apelācijas sūdzība būtu pielīdzināma prasības pieteikumam. To citstarp apliecinot arī Civilprocesa likuma 34. panta ceturtajā daļā noteiktais, ka par

apelācijas sūdzību maksājama valsts nodeva tādā pašā apmērā, kādā tā būtu jāmaksā par prasības pieteikumu. Tātad apstrīdēto normu tiesa varot piemērot, lai atmaksātu par apelācijas sūdzības iesniegšanu samaksāto valsts nodevu gadījumā, kad tā atteikusies apelācijas sūdzību pieņemt.

Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija uzskata: ja tomēr nebūtu atzīstams, ka apstrīdētā norma gadījumos, kad tiesa atsakās apelācijas sūdzību pieņemt, ir piemērojama tieši, pastāvot priekšnoteikumi likuma roba konstatēšanai un tātad arī apstrīdētās normas piemērošanai pēc analoģijas. Proti, tas, ka valsts nodeva netiek atmaksāta gadījumā, kad tiesa atsakās pieņemt apelācijas sūdzību, neatbilstot tiesiskās vienlīdzības principam. Tādēļ, pēc Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas ieskata, vispārējās jurisdikcijas tiesai vajadzētu būt ne vien tiesībām, bet arī pienākumam šādu situāciju novērst, piemērojot apstrīdēto normu pēc analoģijas.

Ja Satversmes tiesa tomēr uzskatītu par nepieciešamu apstrīdētās normas satversmības izvērtēšanu, tad, pēc Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas ieskata, šī norma neatbilstot Satversmes 91. panta pirmajam teikumam. Grupas, kas atrodas salīdzināmos apstākļos, esot personas, kuru apelācijas sūdzību tiesa atsakās pieņemt, un personas, kuru prasības pieteikumu tiesa atsakās pieņemt. Proti, atbilstoši Civilprocesa likumā noteiktajām prasībām par procesuālo dokumentu iesniegšanu šīs personas ir samaksājušas valsts nodevu. Tiesas izvērtējuma apjoms abās situācijās esot identisks – tiesa pārbaudot iesniegto dokumentu atbilstību formālajām prasībām. Ja procesuālais dokuments šīm prasībām neatbilst, tad tiek pieņemts lēmums par atteikšanos pieņemt procesuālo dokumentu.

No apstrīdētās normas izrietot atšķirīga attieksme pret abām minētajām personu grupām, jo vienā gadījumā esot paredzēta samaksātās valsts nodevas atmaksa, bet otrā – ne. Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija pievienojas Pieteikuma iesniedzējas viedoklim, ka apstrīdētā norma neatbilst vienlīdzības principam, jo darbs, ko tiesa iegulda, izvērtējot apelācijas sūdzības atbilstību formālajām prasībām, tostarp, pārbaudot, vai apelācijas sūdzībai ir pievienota pilnvara vai cits dokuments, neesot tāds darbs, par kura veikšanu būtu ieturama

valsts nodeva pilnā apmērā, kas dažos gadījumos varot sasniegt ļoti ievērojamu summu.

6. Pieaicinātā persona – **Anita Zikmane** – uzskata, ka prasības pieteikumu iesniedzēji un apelācijas sūdzību iesniedzēji civilprocesā neatrodas pilnīgi vienādos un salīdzināmos apstākļos un līdz ar to atšķirīgā attieksme pret Pieteikuma iesniedzējas minētajām personu grupām varētu būt pamatota.

Izskatāmajā lietā esot būtiski ņemt vērā Satversmes 92. panta pirmajā teikumā garantētās tiesības, proti, to, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Civilprocesā esot nodrošināmas tiesības uz lietas izskatīšanu tiesā vienā instancē. Tādējādi nevarot uzskatīt, ka personas, kas iesniedz prasības pieteikumu, un personas, kas iesniedz apelācijas sūdzību, atrodas pilnīgi vienādos un salīdzināmos apstākļos. Ja personas apelācijas sūdzību tiesa atsakās pieņemt procesuālu pārkāpumu dēļ, tad šīs personas tiesības uz taisnīgu tiesu esot ierobežotas tikai tiktāl, ciktāl tā ir zaudējusi tiesības uz lietas papildu izskatīšanu augstākas instances tiesā.

Katrs tiesāšanās posms tiekot pasargāts no pārslodzes, izmantojot tādus ierobežojumus kā, piemēram, ierobežotas tiesības vērsties tiesā, monetārie šķēršļi valsts nodevu veidā, kā arī noteiktas prasības attiecībā uz pārstāvību (obligātais advokāta process). Valsts nodeva esot viens no civilprocesuālajā regulējumā personai paredzētajiem tiesāšanās izdevumiem.

Atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Satversmes tiesas judikatūru, Anita Zikmane vērš uzmanību uz to, ka personu tiesību apjoms pārsūdzības procesā apelācijas un kasācijas instances tiesā gan var tikt ierobežots, tomēr likumdevējam būtu jātiecas pēc procesuālā regulējuma vienveidības visos tiesvedības posmos. Konkrētajā gadījumā apstrīdētās normas regulējums esot uzskatāms par nepilnīgu. Pēc būtības tas paredzot atšķirīgu pieeju attiecībā uz valsts nodevas atmaksu tādos civilprocesa tiesvedības posmos, kuros konkrētā tiesas instance ir pēdējā pārsūdzības instance un pieņemtais nolēmums vairs nav pārsūdzams, proti, Civilprocesa likuma 440.[8] pants esot salīdzināms ar kasācijas instancē noteiktās drošības naudas

iemaksas pienākumu (Civilprocesa likuma 453. panta sestās daļas 2. punkts un septītā daļa). Anita Zikmane uzskata, ka visi tiesvedības posmi attiecībā uz valsts nodevas un drošības naudas regulējumu procesuāli būtu noregulējami līdzīgi.

Secinājumu daļa

7. Saeima atbildes rakstā ir lūgusi Satversmes tiesu izbeigt tiesvedību lietā, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu, kas noteic, ka tiesvedību var izbeigt līdz sprieduma pasludināšanai gadījumos, kad tiesvedības turpināšana lietā nav iespējama. No Satversmes 91. panta pirmā teikuma neizrietot valsts pienākums nodrošināt vienādu attieksmi pret Pieteikuma iesniedzējas norādītajām personu grupām, jo tās, pēc Saeimas ieskata, atrodas atšķirīgos apstākļos.

Ja ir sniegti argumenti par tiesvedības izbeigšanu, Satversmes tiesa tos izvērtē visupirms (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 27. jūnija sprieduma lietā Nr. 2015-22-01 12. punktu*). Lūgums par tiesvedības izbeigšanu pēc būtības ir balstīts viedoklī, ka Pieteikuma iesniedzējas identificētās personu grupas nav savstarpēji salīdzināmas. Satversmes tiesas judikatūrā nostiprināts, ka, lai pārbaudītu, vai ir ievērots vienlīdzības princips, visupirms jānoskaidro, vai un kuras personu grupas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 15. jūnija sprieduma lietā Nr. 2016-11-01 15. punktu*). Tādējādi Saeimas paustie argumenti ir pārbaudāmi, izskatot lietu pēc būtības.

Līdz ar to Satversmes tiesai nav pamata piemērot Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu un tiesvedība lietā ir turpināma.

8. Satversmes 91. panta pirmais teikums nosaka: „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.” Tajā ir ietverts vienlīdzības princips, kas garantē vienotas tiesiskās kārtības pastāvēšanu. Tā uzdevums ir nodrošināt, lai tiktu īstenota tāda tiesiskas valsts prasība kā likuma aptveroša ietekme uz visām personām un lai likums tiktu piemērots bez jebkādām privilēģijām

(*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 7. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-25-01 16. punktu*). Vienlīdzības princips liedz valsts institūcijām izdot tādas normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Šis princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos apstākļos, ja tai ir objektīvs un saprātīgs pamats (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 18. punktu*). Atšķirīgai attieksmei nav objektīva un saprātīga pamata, ja tai nav leģitīma mērķa vai ja nav samērīgas attiecības starp izraudzītajiem līdzekļiem un nospraustajiem mērķiem (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-25-01 25. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējas izskatāmās lietas pamatā esošajā situācijā atzīts, ka par apelācijas sūdzību samaksātā valsts nodeva personai nav atmaksājama, jo konkrētā tiesiskā situācija neatbilst nevienam Civilprocesa likuma 37. panta pirmajā daļā paredzētajam gadījumam, kad valsts nodeva ir atmaksājama.

Pieteikuma iesniedzēja uzsver, ka, vērtējot tiesību normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam vienlīdzības principam, neesot rodams saprātīgs un objektīvs pamats noteikt atšķirīgu attieksmi salīdzināmās situācijās, proti, paredzēt valsts nodevas atmaksu, ja tiesa atsakās pieņemt pieteikumu, savukārt apelācijas sūdzības pieņemšanas atteikuma gadījumā valsts nodevas atmaksu neparedzēt.

Lai pārbaudītu, vai ir ievērots vienlīdzības princips, noskaidro:

1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos;

2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām;

3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu;

4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk., piemēram,*

Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-28-0306 11. punktu).

Līdz ar to Satversmes tiesai visupirms ir jānoskaidro, vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos.

9. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka personas, kuras samaksā valsts nodevu, iesniedzot prasības pieteikumu pirmās instances tiesā, atrodas salīdzināmā situācijā ar personām, kuras samaksā valsts nodevu, iesniedzot apelācijas sūdzību. Abos gadījumos personas vēršoties tiesā, lai tā pieņemtu tiesvedības ierosināšanas pamatā esošo procesuālo dokumentu un ierosinātu tiesvedību. Attiecībā uz pazīmi, pēc kuras minētās personu grupas būtu salīdzināmas, Pieteikuma iesniedzēja paudusi viedokli, ka šāda kopīga pazīme ir atteikums pieņemt tiesvedības ierosināšanas pamatā esošo procesuālo dokumentu (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 8. lp.*).

Savukārt Saeima uzskata, ka lietā nav identificējamas personu grupas, kas atrodas salīdzināmos apstākļos. Pēc Saeimas ieskata, abas Pieteikuma iesniedzējas norādītās personu grupas īsteno procesuālās tiesības atšķirīgās un tādēļ savstarpēji nesalīdzināmās civilprocesa stadijās (*sk. Saeimas atbildes rakstu lietas materiālu 1. sēj. 30. lp.*). Saeima uzskata, ka apelācijas tiesvedības mērķis, tostarp civilprocesā, ir īpašs, proti – pārbaudīt pārsūdzēto pirmās instances tiesas spriedumu, izvērtējot tā tiesiskumu un pamatotību. Tā esot fakultatīva tiesvedības stadija, kurā spriedumu vērtējot tikai pārsūdzētajā daļā, un vēršanās apelācijas instances tiesā esot tieši atkarīga no personas gribas un subjektīvajiem ieskatiem par pirmās instances tiesas sprieduma pārsūdzēšanu (*sk. Saeimas atbildes rakstu lietas materiālu 1. sēj. 29. lp.*). Līdz ar to attieksmei pret minētajām personu grupām nevajagot būt vienādai.

Lietā pieaicinātās personas piekrīt Saeimai, ka tiesvedība pirmās instances tiesā un apelācijas instances tiesā ir dažādas tiesvedības stadijas, tomēr vairākums lietā pieaicināto personu pievienojas Pieteikuma iesniedzējas argumentiem par salīdzināmajām personu grupām, proti, tam, ka izskatāmās

lietas apstākļos personas, kuras samaksā valsts nodevu, iesniedzot prasības pieteikumu pirmās instances tiesā, atrodas salīdzināmos apstākļos ar personām, kuras samaksā valsts nodevu, iesniedzot apelācijas sūdzību.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, vērtējot tiesību normas atbilstību Satversmes 91. pantam, jāņem vērā tiesiskās attiecības, ko šī norma regulē (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 17. decembra sprieduma lietā Nr. 2019-03-01 10. punktu*).

Satversmes 92. pants garantē personai tiesības aizsargāt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā, tostarp civilprocesuālā kārtībā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 12. marta sprieduma lietā Nr. 2019-11-01 10. punktu*). Satversmes tiesa ir atzinusi, ka jēdziens „taisnīga tiesa" ietver divus aspektus – institucionālo un procesuālo, proti, taisnīga tiesa kā neatkarīga tiesu varas institūcija, kas izskata lietu, un taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā lieta tiek izskatīta. Tādējādi no Satversmes 92. panta valstij citstarp izriet pienākums pieņemt tādas procesuālās normas, atbilstoši kurām tiesa lietas izskatītu kārtībā, kas nodrošina to taisnīgu izspriešanu (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 9. maija sprieduma lietā Nr. 2007-24-01 8. punktu*). Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka Satversmes 86. panta pirmais teikums paredz likumdevējam tiesības pieņemt attiecīgas tiesību normas, proti, likumdevējs ir tiesīgs noteikt gan to, kādas lietu kategorijas ir noteiktas tiesu instances kompetencē, gan arī pieņemt procesuālās normas, atbilstoši kurām lieta attiecīgajā tiesu instancē ir izskatāma (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2008. gada 2. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-22-01 11. punktu*). Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā ir nostiprināta atziņa, ka valstij ir rīcības brīvība noteikt tiesvedības kārtību atkarībā no lietu veida (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2014. gada 2. oktobra sprieduma lietā „Hansen v. Norway", pieteikums Nr. 15319/09, 71. punktu*).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka civilprocess ir taisnīgas tiesas elements un ietilpst Satversmes 92. panta saturā (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr.2016-01-01 9. punktu*). Atbilstoši likuma „Par tiesu varu" 30. panta pirmajai daļai rajona (pilsētas) tiesa ir pirmā instance

civillietām, ja likumā nav noteikts citādi. Šā likuma 36. pants noteic, ka apgabaltiesa ir apelācijas instance civillietām, ja likumā nav noteikts citādi. Savukārt atbilstoši minētā likuma 43. panta otrajai daļai Augstākā tiesa ir kasācijas instance, ja likumā nav noteikts citādi. Pušu strīdi pēc būtības tiek skatīti pirmajās divās tiesu instancēs (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 12. marta sprieduma lietā Nr. 2019-11-01 14. punktu*).

Civilprocesa likumā ir noteikti šā procesa pamatnoteikumi, pie kuriem pieder arī normas par tiesāšanās izdevumiem, citstarp arī valsts nodevas samaksas regulējums (*sk. Civilprocesa likuma 33. panta otrās daļas 1. punktu*). Valsts nodeva ir ar Civilprocesa likumu noteikts obligāts maksājums par tiesas spriešanu civillietās (*sk.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 128. lpp.*).

Atbilstoši Civilprocesa likuma 34. panta pirmajai daļai par katru prasības pieteikumu – sākotnējo prasību vai pretprasību, trešās personas pieteikumu ar patstāvīgu prasījumu par strīda priekšmetu, kas iesniegts jau iesāktā procesā, pieteikumu sevišķās tiesāšanas kārtības lietās, kā arī citiem šajā pantā paredzētajiem pieteikumiem, kurus iesniedz tiesā, – maksājama valsts nodeva šā likuma 34. panta pirmās daļas apakšpunktos un septītajā daļā noteiktajā apmērā atkarībā no iesniedzamā procesuālā dokumenta veida. Arī par apelācijas sūdzību maksājama valsts nodeva atbilstoši likmei, kāda jāmaksā, iesniedzot prasības pieteikumu (pieteikumu sevišķās tiesāšanas kārtības lietā), bet mantiska rakstura strīdos – likmei, kuru aprēķina atbilstoši strīda summai pirmās instances tiesā (*sk. Civilprocesa likuma 34. panta ceturto daļu*).

Tādējādi valsts nodevas samaksa ir paredzēta gan gadījumā, kad tiek iesniegts prasības pieteikums civillietā, gan gadījumā, kad tiek iesniegta apelācijas sūdzība civillietā.

Civilprocesa likuma 128. pants noteic formālās prasības attiecībā uz prasības pieteikuma saturu, un šo prasību izpildi pārbauda tiesnesis, izlemjot jautājumu par prasības pieteikuma pieņemšanu un civillietas ierosināšanu. Civilprocesa likuma 132. panta pirmā daļa noteic prasības pieteikuma

nepieņemšanas pamatus. Viens no prasības pieteikuma nepieņemšanas pamatiem ir tas, ka prasības pieteikumam nav pievienota pilnvara vai cits dokuments, kas apliecina pārstāvja pilnvarojumu celt prasību. Savukārt Civilprocesa likuma 416. panta pirmā daļa noteic formālās prasības attiecībā uz apelācijas sūdzības saturu. Šā panta piektā daļa noteic, ka tiesnesis pieņem lēmumu par atteikšanos pieņemt apelācijas sūdzību, ja tai nav pievienota pilnvara vai cits dokuments, kas apliecina pārstāvja pilnvarojumu pārsūdzēt tiesas spriedumu. Līdzīgi arī Civilprocesa likuma 440.[6] panta pirmā daļa (apelācijas tiesvedības speciālā procesuālā kārtība) noteic, ka apelācijas sūdzību, kura nav parakstīta vai kuru iesniegusi persona, kas nav pilnvarota pārsūdzēt tiesas spriedumu, vai par kuru nav samaksāta valsts nodeva, nepieņem un atdod atpakaļ iesniedzējam. Līdz ar to visos šajos gadījumos paredzēts izvērtēt tiesai iesniegto procesuālo dokumentu atbilstību formālajām prasībām.

Pieteikuma iesniedzējas izskatāmās lietas pamatā esošajā situācijā atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību, jo apelācijas sūdzībai nav bijis pievienots dokuments, kas apliecinātu, ka persona, kas parakstījusi un iesniegusi apelācijas sūdzību, ir pilnvarota pārsūdzēt pirmās instances tiesas spriedumu. Līdz ar to apelācijas sūdzība nav pieņemta. No minētajām tiesību normām izriet, ka gan prasības pieteikuma, gan apelācijas sūdzības pieņemšanas atteikuma pamats ir identisks, ja attiecīgo procesuālo dokumentu iesniedz persona bez atbilstoša pilnvarojuma.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējas identificētās grupas vienojošā pazīme ir atteikums pieņemt tiesvedības ierosināšanas pamatā esošo procesuālo dokumentu formālo prasību neizpildes dēļ, proti, tādēļ, ka procesuālo dokumentu iesniegusi persona bez atbilstoša pilnvarojuma.

10. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka viena kopīga pazīme pati par sevi ne vienmēr var kalpot par pietiekamu argumentu, lai konstatētu, ka divas personu grupas atrodas vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 9. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2012-14-03 17.2. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka abas grupas ir salīdzināmas iemaksātās valsts nodevas atmaksas aspektā. To regulējot apstrīdētā norma, nosakot gadījumus, kad samaksātā valsts nodeva ir pilnīgi vai daļēji atmaksājama.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka personām, kas ceļ prasību, valsts nodeva gadījumā, ja tiesa atsakās ierosināt tiesvedību tādēļ, ka prasības pieteikums neatbilst attiecībā uz tā saturu noteiktajām formālajām prasībām, atbilstoši Civilprocesa likuma 37. panta pirmās daļas 2. punktam tiek atmaksāta, savukārt apelācijas sūdzību iesniedzējiem gadījumā, ja uz šā procesuālā dokumenta saturu attiecināto formālo prasību neizpildes dēļ atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību, valsts nodevas atmaksa apstrīdētajā normā nav paredzēta. Tādējādi attieksme pret šīm grupām esot atšķirīga (*sk. pieteikuma 16.2. punktu lietas materiālu 1. sēj. 9. lp.*). Pieteikuma iesniedzējas uzskatam par atšķirīgas attieksmes esību pēc būtības ir pievienojusies arī Tieslietu ministrija.

Saeima atbildes rakstā norāda uz apstrīdētās normas izņēmuma raksturu un uzsver, ka pieteikuma iesniedzējas identificētās personu grupas neatrodas salīdzināmos apstākļos (*sk. Saeimas atbildes rakstu lietas materiālu 1. sēj. 31. lp.*). Pēc vispārīgā principa valsts nodeva nav atmaksājama. Tās atmaksa paredzēta tikai izņēmuma gadījumos (*sk. arī Saeimas atbildes rakstu lietas materiālu 1. sēj. 26. lp.*). Satversmes tiesa arī guvusi apstiprinājumu šādai apstrīdētās normas piemērošanas praksei tiesās, tostarp no Pieteikuma iesniedzējas izskatāmās lietas apstākļiem (*sk. pieteikumu lietas materiālu 1. sēj. 5. lp.; Senāta Civillietu departamenta 2015. gada 30. oktobra sprieduma lietā SKC-224/2015 7.6.–7.8. punktu, 2016. gada 31. marta lēmuma lietā Nr. SKC-1878/2016 5.1.–5.2. punktu un 2016. gada 16. septembra sprieduma lietā Nr. SKC-0298-16 8. punktu*).

Satversmes tiesa atzīst Saeimas argumentus par pamatotiem. Atbilstoši principam, ka izņēmumi nav piemērojami paplašināti, arī likumdevēja noteiktie konkrētie gadījumi nav interpretējami paplašināti un līdz ar to nav piemērojami pēc analoģijas (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 13. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2011-15-01 9.5. punktu*). Citiem

vārdiem, ja kāds likuma noteikums paredzēts konkrētam izņēmuma gadījumam vai šādu gadījumu grupai, tad šajā noteikumā paredzētās tiesiskās sekas nav attiecināmas uz gadījumiem, kuri nav konkrēti norādītie izņēmuma gadījumi (*sk. turpat*).

Saeima uzsver, ka tiesvedības ierosināšana civillietā un apelācijas tiesvedības ierosināšana ir atšķirīgi procesuālo tiesību institūti. Civillietas izskatīšana pirmās instances tiesā ir obligāta civilprocesa stadija, savukārt apelācijas tiesvedība – fakultatīva tiesvedības stadija, kurā tiesa izskata civillietu tikai pārsūdzētajā daļā, pārbaudot pirmās instances tiesas nolēmuma tiesiskumu (*sk. Saeimas atbildes rakstu lietas materiālu 1. sēj. 29. lp.*). No Saeimas atbildes raksta gūstams apstiprinājums tam, ka likumdevējs nav uzskatījis Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā esošās lietas pamatā esošo situāciju par šādu izņēmuma gadījumu (*sk. turpat 31. lp.*). Līdz ar to secināms, ka apstrīdētajā normā likumdevējs ir izsmeļoši uzskaitījis izņēmuma gadījumus, attiecībā uz kuriem tas ir izšķīries par valsts nodevas atmaksāšanu, un šie gadījumi nav savstarpēji salīdzināmi, jo īpaši starp atšķirīgām civilprocesa stadijām.

Privāttiesisko attiecību pamatā ir privātās autonomijas princips. Izvēle uzsākt civilprocesuālās darbības tiesā ir tieši atkarīga no personas subjektīvajiem ieskatiem. Personas subjektīvās tiesības tiesā ir īstenojamas procesuālo tiesību normās noteiktajā kārtībā, tostarp arī attiecībā uz procesuālo dokumentu iesniegšanu. Lietas dalībnieka izraudzītā pārstāvja pilnvarojuma apjoms attiecībā uz procesuālo darbību veikšanu ir lietas dalībnieka tiesisko situāciju tieši ietekmējošs apstāklis. Līdz ar to lietas dalībniekam ir jāapzinās visi riski saistībā ar paša izraudzīto pārstāvju veiktajām procesuālajām darbībām, tostarp jāpārliecinās par to, vai apelācijas sūdzību viņa vārdā ir iesniegusi atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai pilnvarota persona. No tā, cik atbildīgi tiek izpildīti likumā noteiktie procesuālie pienākumi, ir atkarīgs tiesvedības procesa ilgums, kā arī to procesuālo darbību apjoms, kuras ir jāveic tiesai.

Saeima pamatoti norādījusi, ka viens no būtiskiem apsvērumiem tiesvedības procesa noregulēšanai ir šā procesa efektivitāte un tiesu noslodzes mazināšana. Atbilstoši „Likuma par budžetu un finanšu vadību” 5. panta

pirmajai daļai gan par pieteikumu, gan par apelācijas sūdzību valsts budžetā iemaksājamā valsts nodeva ir viens no valsts budžetu veidojošiem līdzekļiem, un tās mērķis ir atturēt varbūtējos prāvniekus no nepamatotu tiesvedības ierosināšanas pamatā esošo procesuālo dokumentu iesniegšanas un darboties kā saprātīgam ieturējumam par tiesu varas nodarbināšanu. Tas izriet arī no likuma „Par nodokļiem un nodevām", kas citstarp noteic nodevu veidus, kā arī reglamentē nodevu noteikšanas un iekasēšanu kārtību. Šā likuma 1. panta 2. punkts paredz, ka valsts nodeva ir obligāts maksājums valsts budžetā par valsts institūcijas veicamo darbību, kas izriet no šīs institūcijas funkcijām. Valsts nodevas mērķis ir personu darbību regulēšana (kontrolēšana, veicināšana, ierobežošana). Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā atzīts valsts nodevas procesuāli regulējošais raksturs (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018. gada 5. aprīļa sprieduma lietā „Zubac v. Croatia", pieteikums Nr. 40160/12, 83. punktu*).

Satversmes tiesas judikatūrā atzīts, ka likumdevējam ir rīcības brīvība gan pieņemt procesuālos likumus un noteikt lietu kategorijas, kuras attiecīgajos procesos tiek skatītas, gan arī lemt par dažādu kategoriju lietu izskatīšanas kārtību (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 15. marta sprieduma lietā Nr. 2017-16-01 11.1. punktu*). Efektīva tiesību uz taisnīgu tiesu nodrošināšana prasa pasargāt katru civilprocesā paredzēto tiesvedības stadiju no nepamatotas pārslodzes, kas rodas, personām nepārdomāti vēršoties tiesā. Tādējādi likumdevējs ir tiesīgs, ievērojot vispārējos tiesību principus un citas Satversmes normas, noteikt izņēmumus no vispārīgā principa, ka valsts nodeva nav atmaksājama. Pēc Satversmes tiesas ieskata, Pieteikuma iesniedzējas identificētās personu grupas, kas, īstenojot savu izvēli privātās autonomijas ietvaros, aizstāv savas tiesības un likumiskās intereses atšķirīgās civilprocesa tiesvedības stadijās, izskatāmās lietas apstākļos nav salīdzināmas vienlīdzības principa aspektā.

Turklāt Satversmes tiesa uzsver: tā kā civilprocess veido vienotu publiski tiesisku attiecību sistēmu, tā regulējums ir nosakāms, ievērojot no Satversmes 92. panta izrietošo tiesiskas valsts pienākumu – ikvienā tiesas instancē noteikt

tādu procesu, lai, tiesiskajām attiecībām un to izpratnei attīstoties, netiktu mazināta tiesību uz taisnīgu tiesu efektivitāte un uzticēšanās tiesu varai.

Tā kā pieteikuma iesniedzējas identificētās personu grupas neatrodas salīdzināmos apstākļos, apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam vienlīdzības principam.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

atzīt Civilprocesa likuma 37. panta pirmo daļu, ciktāl tā neparedz par apelācijas sūdzību iemaksātās valsts nodevas atmaksāšanu gadījumā, kad tiek atteikts pieņemt apelācijas sūdzību satura formālās prasības neizpildes dēļ, par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja Ineta Ziemele